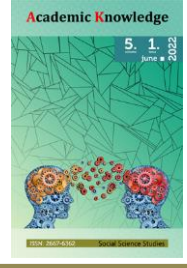

Makalenin Türü/ Article Type : Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/ Date Received : 09.02.2022
Kabul Tarihi/ Date Accepted : 05.04.2022
Yayın Tarihi/ Date Published : 30.06.2022
Yayın Sezonu/ Pub Date Season : Bahar/ Spring

“Korkunun Edebî Görüntüleri” Üzerine Bir Değerlendirme

Onur AKBAŞ*

“Korku’nun Edebî Görüntüleri” isimli kitap, Türk modernleşme tarihinin başladığı günden bugüne aydınların içinde bulunduğu ikilemlerin ya da çatışmaların Türk Edebiyatına hususiyle de kurguya yansıyan yönlerini “korku” kavramı etrafında incelemiştir. Kitap, modernlik karşısında bireyin bir çeşit tutumu olan “korku” kavramının tanımı, edebiyatçının korkuları, o korkuların kaynakları ile kurgu arasındaki ilişkilerden yola çıkarak korkunun edebiyattaki yansımaları ile okuru buluşturma gayretinin bir ürünüdür.

Kitabın “Giriş” bölümünde kavramın semantik temellerine inildiği görülmektedir. Yazar, kavramı ele alırken sadece filolojiden değil, Felsefe, Psikoloji, Psikanaliz ve Sosyoloji disiplinlerinden de faydalanmaktadır.

Kitabın “Modernizm Kavramı” başlıklı bölümünde Türk entelektüelindeki korkunun hem tarihsel hem de felsefi arka planını ortaya koymak için “modernleşme”nin ortaya çıkışı ayrıca yine bu kavramın anlam yönü üzerinde ayrıntılı olarak durulmasına neden olmuştur.

“Korku ve Biyografi” bölümüne gelindiğinde ise Türk modernleşmesi karşısında Türk entelektüelinin korkularını besleyen tarihsellik dışında başka bir kaynak görülmektedir. Bu kaynak, Modernlik karşısında bireyin ve toplumun endişelerini ele alan Türk Edebiyatında üç önemli aydının ve edebiyatçının bizzat kendi yaşamlarındaki korkularıdır. Bu bölümün edebi metinlerin o metinlerin öznesi olan yazarlarının yaşamından kopuk olamayacağı düşüncesinden yola çıkarak hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bu bölümde yaşamlarındaki korkuları belli kavramlarla ifade eden Türk edebiyatının üç önemli yazarının seçimi de tesadüf eseri değildir. “Peyami Safa: Sınanmış Bir Hayata Sinen Korkular”, “Ahmet Hamdi Tanpınar: Ailesizlik, Geç Kalmışlık Korkusu”, “Oğuz Atay: Yitmişliğin, Yitirilmişliğin Korkusu” başlıkları ile ifade edilen bu korkular sadece yazarların yaşamlarını değil onların topluma, kültüre ve bir toplumsal ve kültürel dönüşüm olan modernleşmeye bakışlarını yansıtır. Hepsi kendi dönemlerinin kırılmalarını ve o kırılmalardan doğan krizleri önce bireysel yaşamında hissetmiş bu hissettiklerini de metinlerine yeri geldiğinde sosyolojik yeri geldiğinde psikolojik yeri geldiğinde de ontolojik kaygıların kolektif malzemesi olarak yansıtmışlardır.

Son bölümde başta Ahmet Hamdi Tanpınar, Oğuz Atay ve Peyami Safa olmak üzere bireysel yaşama hâkim olan, geç kalmışlık, geleceğin belirsizliği, sorgulayan zihnin sebep olduğu düşünce buhranları, yalnızlık, güvensizlik, değersizlik ve bütün bunlardan doğan yabancılaşma duygusunun metinlere kaynak teşkil ettiği anlaşılmaktadır. Ancak Türk aydını aydın olmanın gereği olarak bu krize ya da kaosa saplanıp kalmayı bir kader ya da bir kabulleniş olarak görmez. Zira aydın olmanın ona yüklediği sorumluluğun gereği olarak çıkış yollarını arar. Öneriler öne sürer. Bundan Türk edebiyatında ütopya türü beslenir.

* Dr., onurakbastde@gmail.com. ORCID:0000-0002-0176-5211.

Dr. Müge Göncü'nün Hece yayınlarından çıkan eleştiri-inceleme türündeki kitabı "Korkunun Edebi Görüntüleri" Türk edebiyatçısının/Türk entelektüelinin yukarıdaki kavramlarla örülen endişeleri ele aldığı bu inceleme edebi metinlerin de farklı bir bakış açısı ile ele alınması gerektiğini önermektedir. Ancak "korku" kavramı etrafında açılan bu okuma şekli Göncü'nün bu kavramı yazar biyografilerinden metinlere giden bir açıklaması ile ele alınırken, kendi döneminde bu kapsamda yapılmış incelemelerden habersiz olmadığı da görülmektedir. Bunu kendisinden önce Peyami Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Oğuz Atay üzerinde yol gösterici niteliğe sahip Nurdan Gürbilek okumalarına gönderme yapmasından anlamaktayız. Bir anlamda bu kitap, Gürbilek denemelerinin konu ile alakalı olanlarının Göncü tarafından akademik dikkatle ve daha detaylı olarak "korku" kavramı etrafında daha derli toplu hale getirildiği raflarda yerini almış bir inceleme ve akademisyenler için önemli bir başvuru kaynağıdır.